

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

Dubium I. Quid motus localis? quæ causa proxima motus in projectis, & an projecta quiescant in puncto reflexionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

mundum conditum fuit fluxus, &c. distinctus à producibilitate entis passivæ, & activæ Dei, correspondente Dei æternitati ante mundum conditum ab æterno quasi fluenti, nego majorem: indistin-

ctus, concedo majorem; sed hoc tantum est Deum fuisse actum in sua æternitate, quæ secundum te procul dubio non est tempus imaginarium, sed realiter Deus ipse.

DISPUTATIO SEXTA.

De Motu, Duratione, & Tempore.

I. **M**OTUS dupliciter considerari potest 1º, ut latius est, quomodo dicitur motus localis; 2º ut mutatio est, quomodo ab Aristotele definitur *actus entis in potentia*, id est actus entis perfectibilis per ipsum actum, ut ulterius perfectibilis per similem actum, quod congruit ejus doctrinæ, quæ docet motum debere esse continuum successivum. Hoc præmissis, sit

DUBIUM I.

Quid motus localis? quæ causa proxima motus in projectis, & an projecta quiescant in puncto reflexionis.

Ante Resolutionem
ii. Suppono motum localem posse dupliciter considerari: 1º ut est successivus; 2º ut instantaneus. Hoc supposito, sit

RESOLUTIO I.

III. **D**ico 1º, motus localis successivus est continua & successiva adductio ad diversa loca, ita ut terminus à quo semper deferatur & acquiratur terminus ad quem: Instantaneus est adductio ad locum, vel loca, instantaneè; quod autem hic admittamus motum localem instantaneum, mirum videri non debet; quia non est ratio negandi mobile in instanti moveri localiter ad locum sibi immediatum: unde dic motui successivo correspondere ubi fluens, instantaneo permanens, quo tamen sensu dici debeat instantaneus, satis constat ex dictis supra.

RESOLUTIO II.

IV. **D**ico 2º, causa proxima motus in projectis est ipse motor seu projiciens.

v. Probatur, causa proxima motus in projectis, vel est ipse motor seu projiciens, vel aer medius, vel impulsus seu impetus illis à projiciente impressus; aliud enim non suppetit, sed neque 2º, neque 3º dici potest, ergo 1º dici debet.

vi. Probatur minor pro 1ª parte videlicet quod non aer medius, contra Simplicium, Themistium, Albertum & Perciram: quia frequentissimè moventur contra impetum aeris, seu flantis venti, etiam celerimè, ut patet ex glande è tormento bellico emissâ: 2º omnis motus aeris, cum sit ad replendum locum à corpore projecto relictum, potius motum projectorum præsupponit, quam ponit: 3º motus aeris, præsertim flante vento, est valde irregularis, modò in unam, modò in aliam partem; motus tamen sagittæ, aut glandis ex tormento bellico, valde regularis, & rectâ viâ, ergo, &c.

vii. Confirmatur, dari potest motus projectorum in vacuo; sed ibi nullum medium, ergo causa proxima illius motus non est aer medius.

viii. Probatur minor pro 2ª parte, videlicet, quod neque impulsus seu impetus à projiciente projectis impressus; quia verisimilius est non dari.

ix. 1º. Quia illa qualitas nulli subiecto esset proportionata, non imprimis gravi; quia faceret illud moveri sursum contra naturam, & deorsum celerius quàm exigat: neque etiam levi; quia faceret illud moveri deorsum contra naturam, & sursum celerius quàm exigat; non datur autem aliud, cui esset contrarietas & proportionata, ut per omnes discurrere patet.

x. 2º. Quia illa qualitas esset incorruptibilis defectu contrarii: non enim gravitas projecti esset illi contraria (ut malè insinuat Arriaga) quia vehementissimus impulsus nihil remittit gravitatis projecti, deinde quia eidem qualitati non contrariantur plures qualitates, gravitati verò contrariatur levitas; denique gravitas potius confert ad impulsus receptionem, quàm illi contrarietur, nam gravia facilius impulsus recipiunt, difficulter levia, ut supra.

xi. 3º. Non est assignabilis causa à qua effectivè conservaretur; non enim ipse projiciens, quia sapius desit ante finem motus, causa autem in sententia ipsorum non potest agere si non sit; non etiam aer intermedius, quia resistit impulsui, præsertim si sit ex adverso flantis venti; & statim sequeretur causam proximam impulsus projectorum esse aerem medium, contra probationem minoris pro 1ª parte; deinde impulsus ille ab eadem causa conservari deberet in vacuo, ac jam in pleno: non denique ab ipso mobili, quia nemo conservat hostem in sinu, nec mobile cognoscit naturam impulsus, tantam vel tantam illius durabilitatem, ut potius uno tempore, quàm alio cesset illum conservare; nec habet vim illum 1º producendi, cur igitur conservandi vim haberet? recurrere verò ad Deum tantquam causam illius conservativam & destructivam, uti recurrunt, Gabriel, Okamus, Ruvius, Murcia, &c. dicendo impulsus esse naturâ fluxum, ac proinde petere tantum durare, & non plus (præterquam quod lubenter audirem quænam sit fluctuationem imprimuntur; aut simili corpori, quod impulsus, non movetur) indignum est Philosopho, ut sæpius dixi, illudque unicuique mihi sufficit ad negandum impulsus; ergo non datur impulsus: vide dicta lib. 2º. Disp. 3. Dub. 1º.

xii. Probatur consequentia probationis Resolutionis ex Aristotele hic cap. 10. *Necesse enim est hoc quidem dicere, id quod primum movet, esse ut aer, aut aqua, aut aliquid hujusmodi, quod moveri movereque aptum est, possit movere: subsumo, sed movendo mobile movetur, ergo movetur ab eo, quod primum movet seu à projiciente: & paulò infra, simul atque is qui movet movere desinit, desinit moveri: scilicet mobile*

bile projectum: item ibidem, *Reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente: denique ex eodem in quaestionibus Mechanicis quaest. 33^a. Cessat autem (videlicet motus) quando non potest amplius facere primum impellens, ut impellat id quod fertur.*

xiii. Confirmatur, quia alia causa proxima motus projectorum non suppetit, & dicendo motivam projectionem projicientis esse permanentem ad certum tempus, eo modo, quo supra lib. 2°. Disp. 3. Dub. 1°. Resol. 4^a. explicuimus, loquimur conformiter ad mentem Aristotelis, imò & ad mentem D. Thomæ, qui quaestione unica de Anima art. 11°. docet virtutem quamdam à projiciente imprimi, similem quodammodo virtuti, quæ semini imprimitur à generante; probavimus autem lib. 2°. Disputat. 6. Dub. 2°. autoritate D. Thomæ & rationibus multis, hanc aliud non esse, quam perseverantem generantis actionem: videturque Ioan. Kepleri inter Copernicanos celebrissimi, lib. de Marte cap. 34. *Ex anima jaculantis lapillos species motus in lapillis adherescit, quæ provehuntur illi, etiam, cum qui jaculatus est, manum ab illis rediit*: sicque qui immeritò hic ab omnibus recentioribus deseritur; vitamus impulsuum superfluas multiplicationes, & difficultates circa eorum naturam & causam conservativam allatas, ergo, &c. Sed

xiv. Quæres à quo moveantur projecta quando resiliunt.

xv. Respondeo contra Murciam (quidquid dixerit suam esse communem) similiter à primo projiciente, motivam tamen projectionem ipsius modificante corpore reflectente: patet ex Aristotele supra *reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente*; unde D. Thomas super hæc verba, *Paries non dedit impulsus pilæ ut resiliat, sed projiciens*: deinde motus resiliitionis eò velocior est, quò corpus projectum, fortius est projectum; denique quia ad motum (præsertim contra naturam mobilis) videtur requiri motio projicientis intrinseca projicienti; paries verò quiescit: Adde contrarium videri contra communem sensum, quia nullus dicit parietem pilam resilientem projicere.

xvi. Dices, quando ex naturali gravitate pila cadit in terram, à terra resilit; sed non à propria gravitate, quia ille motus resiliitionis est contra naturam gravium, ergo est à terra corpore reflectente.

xvii. Respondeo negando consequentiam, quia ille motus est ab aëre in illo casu à retro semper movente cadentem pilam, unde per vacuum in terram cadens non resiliat, magis quàm manus sine impetu supra terram polita; aër autem ille est impellens.

xviii. Instabis, si motus resiliitionis non sit à corpore reflectente, cur pila projecta contra stupas non ita resilit, sicuti projecta contra parietem? aut cur projecta contra parietem magis resilit, quàm lapis?

xix. Respondeo, quia corpora reflectentia, sive à quibus incipit reflectio, sunt diversæ naturæ, aut quia diversimodè modificant projectiones, pro natura sua, & pro natura projectorum.

RESOLUTIO III.

xx. **D**ico 3°, interdum mobile quiescit, interdum non quiescit, in puncto reflectionis.

xxi. Probatur 1^a Pars ex motu complanationis ad corpus stans; cum v. g. pila projicitur ad parietem, complanatur, ita ut prius secundum unam partem, posteriùs secundum aliam corpus stans tangat, ergo, &c.

xxii. Dixi *ad corpus stans*; quia si ad corpus quod movetur, v. g. ad lapidem molarem cadentem de cælo, non est cur quiescat.

xxiii. Probatur 2ª Pars, ex projectione lapilli ad lapidem molarem cadentem de cælo, qui sicuti continuò cadendo movetur, ita & lapillus occurrendo & reflectendo, ergo, &c.

xxiv. Objicies, Aristoteles hic lib. 8°. videtur docere mobile semper quiescere in puncto reflectionis.

xxv. Respondeo, Aristotelem quidem docere quiescere in puncto reflectionis; non tamen negare interdum non quiescere; vel dic ipsum loqui de quiete motus ut directi, qui in puncto reflectionis verè quiescit seu cessat esse directus; non verò de quiete motus ut motus.

DUBIUM II.

Quid sit duratio: an realiter distincta à tempore, re durante, ejus productione, aut conservatione; & an rerum permanentium sit intrinsece successiva.

RESOLUTIO I.

xxvi. **D**ico 1°, duratio est ratio formalis, per quam res potius est nunc, quàm tunc; potius hoc tempore, quàm alio; qui verò dicunt durationem esse perseverantiam rei in esse, vim nominis sequuntur, sicut illi qui dicunt motum localem esse successivam acquisitionem loci; nam in rigore rationis prima acquisitio est motus localis, & prima acquisitio temporis, duratio, sic ut duratio dividi debeat in instantaneam & successivam, sicut ubi dividitur in indivisibile & divisibile. Ita R. P. Ioannes à S. Thoma q. 18. de tempore; neque in hoc puncto potest esse quaestio alia, quàm de nomine.

RESOLUTIO II.

xxvii. **D**ico 2°, cum Scoto in 2um. d. 2°. q. 2. Okamo, & Gabriele ibidem q. 11. & Durando quaest. 3. ibidem similiter, Suarez, Vasquez, Ioanne à S. Thoma, Hurtado, Oviedo, &c. contra Bonaventuram & Richard. in 2um. dist. 2. art. 1°. Connimb. nostros Complut. Rubium, Murciam, Arriagam, De Lugo, Comptonum, &c. duratio non est identificata rei productioni aut conservationi, sed est existentia rei cujuscumque & temporis.

xxviii. Probatur 1^a Pars, quia duratio illa à tempore, re durante, & ejus productione, aut conservatione, distincta, est omnino superflua, multiplicatque durationum entitates, & productiones, sine necessitate, ut ex probatione tertii partis constabit, ergo, &c.

Con-